

Радєв Дмитро Валерійович

аспірант

Класичного приватного університету;

Коломієць Вікторія Миколаївна

доктор економічних наук, доцент

Мелітопольського інституту державного

та муніципального управління

Класичного приватного університету

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-324-1-13>

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Формування цифрової економіки почалося ще в 20 сторіччі. Але розквіту та правового становлення цифрова економіка набула в останні роки, чому сприяли наступні фактори.

В сфері державного регулювання нові технології та платформи дають можливість громадянам співпрацювати з урядами, висловлювати свої думки, координувати свої зусилля та здійснювати нагляд за державними органами [1]. В свою чергу, з боку держави відбувається посилення контролю над населенням за допомогою поширених систем спостереження та здатності контролювати цифрову інфраструктуру.

В цілому набуває розвитку децентралізація влади через застосування нових технологій та відкритості доступу даних, співпраця урядів і регуляторних органів з бізнесом і громадянським суспільством з метою збереження контролю та конкуренції.

Головними передумовами розвитку цифрової економіки вважають «розвиток фізичної інфраструктури доступу до Інтернету; зростання кількості користувачів мережі Інтернет; розвиток електронної комерції; розвиток ІТ-галузі країни; вдосконалення національної системи електронного уряду» [2, с. 215].

Існування необмеженого ринку комунікацій відкритим, без бар'єрів та обмежень, відсутність законодавчо-правового врегулювання, наявність великої кількості операторів в значній мірі сприяло формуванню та зростанню цифрової економіки. З одного боку, велика кількість операторів на українському цифровому ринку надає широкі можливості для конкуренції. І, як наслідок підвищення якості послуг, зниження рівня тарифів. Це в значній мірі сприяє розвитку електронної економіки. З другого боку, відкритий ринок обмежую надходження податків в Україну, контроль за ІТ-бізнесом, є-економікою.

Відносно сприяння формуванню цифрової економіки з боку держави у напрямку забезпечення цифрової трансформації національної економіки Верховною Радою України визначено підготовка 15 законопроектів в даній сфері. Було прийнято закони «Про віртуальні активи», «Про хмарні послуги», розроблено законопроект «Про електронні комунікації», а також про оподаткування крипто валюти. У березні 2021 року було схвалено Концепцію розвитку цифрових компетентностей та затверджено план заходів з її реалізації.

Також ефективні державні електронні послуги, які на даний час надаються населенню України: Електронний кабінет платника податків; Єдиний державний реєстр підприємств і організацій; Єдиний державний реєстр нерухомого майна; національний портал відкритих даних; онлайн калькулятор для розрахунку субсидій; державний сервіс «Дія»; електронний сервіс центру надання адміністративних послуг.

В державних установах (медичні заклади, адміністративні центри, служби соціального захисту) запроваджено електронні черги, в які можна записатися без відвідування закладу. Також у фінансовій сфері широко застосовуються цифрові технології (перерахування коштів між рахунками та картками, отримання в банкоматах готівки, відкриття карток, укладення договорів). Отримав широке розповсюдження та в деяких випадках обов'язкове використання електронний цифровий підпис (в «Дії», в банках).

У сфері освіти успішно функціонує ЄДЕБО – єдина державна електронна база з питань освіти, яка надає повну інформацію щодо суб'єктів освітньої діяльності, працівників та здобувачів освіти, містить відповідні реєстри. Також в базі здобувач має можливість перегляду та друку власних документів про здобуту освіту, для чого призначений реєстр документів про освіту. «Єдина державна електронна база з питань освіти є автоматизованою системою збирання, реєстрації, оброблення, зберігання та захисту відомостей та даних з питань освіти. Власником Єдиної державної електронної бази з питань освіти є держава». Особливістю бази є доступність для осіб з порушенням зору.

У той же час процеси прискорення ритму існування сучасної людини, посилення міжнародної інтеграції, необхідності глобальної взаємодії та спілкування, структурні зміни економічних, політичних, соціальних, ідеологічних сфер, неочікуване поширення захворювання коронавірусом, військові дії в Україні, тимчасова окупація деяких українських територій, гостра задача відновлення зруйнованих територій – все це сприяло стрімкому розвитку цифровізації. Ендогенні та екзогенні інституціональні фактори впливають на функціонування цифрової економіки.

Цифровізація національної економіки визнана одним з мультитрендів післявоєнного розвитку економіки, поряд з глобалізацією, інтелектуалізацією, соціалізацією, екологізацією [3].

Важливими факторами формування цифрової економіки, не виключаючи інших, вважаємо наступні: процеси прискорення ритму існування сучасної людини, посилення міжнародної інтеграції, необхідність глобальної взаємодії та спілкування, структурні зміни економічних, політичних, соціальних, ідеологічних сфер, макроекономічна нестабільність та економічна безпека, міжнародні зміни та виклики, проблема утримання конкурентоспроможності на міжнародних ринках, досягнення міжнародних стандартів; розробка нових способів захисту інформації та безпеки країни, вдосконалення національної системи електронного уряду, розвиток децентралізації влади, посилення контролю за населенням з боку держави, співпраця

громадян з урядом, можливість нагляду та контролю за держорганами; розвиток ІТ-галузі країни, розвиток інфраструктури доступу до Інтернету; зростання кількості користувачів мережі Інтернет; розвиток електронної комерції трансформація інформаційно-комунікаційного простору, розширення інтернет-сервісів, інтернет-доступу, телекомунікацій, розробки високотехнологічних програмних комплексів, технічних засобів; спрощення комунікацій між постачальниками фінансових послуг та їх споживачами, інтернет – банкінгом, трансформації ринку фінансових послуг; стрімке поширення цифрових хабів, цифрових платформ, промислових технологій індустрії 4.0, FinTech, RegTech, SupTech; орієнтація виробництва на цифрові технології; наявність високої фахової освіти, кваліфікованого людського капіталу, наявність значної кількості фахівців; освіченість населення та придатність використовувати послуги цифрової економіки; поширення захворювання коронавірусом; військові дії в Україні, тимчасова окупація деяких українських територій, гостра задача відновлення зруйнованих територій, у зв'язку з цим необхідність цифрових послуг.

Література:

1. Пустоваров А.І. Концептуальний підхід до стратегії цифрової трансформації національної економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 41. С. 230–237.
2. Пустоваров А.І. Формування механізму цифрової трансформації управління розвитком національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2020. Вип. 34. С. 213–218.
3. Bilyaze O. Strategy of Economic Development of the state in the conditions of Globalization. *Three Seas Economic Journal*. 2022. № 3 (2). P. 21–28. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/threeseas/article/download/1718/1736/>